Józef Katenbring

nauczyciel
guwerner, jezuita, pisarz
Ur. 18.7.1730, Dobre Miasto
Zm. 0.0.1805, Nieśwież

Dane rodziców

Hermann Katenbring

Małgorzata Berent

Wychowanie i wykształcenie

Początkowo uczył się w warmińskim kolegium jezuitów w Braniewie (od jesieni 1740 roku w klasie infimy). W 1743 roku został odnotowany w metryce uczniów Jan Katenbring (Katenbrynk). Około 1745 przebywał też w Reszlu, ucząc się zapewne w tamtejszym kolegium.

Do zakonu jezuitów wstąpił w Wilnie (30 sierpnia 1745). Nowicjat odbył w Świętej Lipce oraz Wilnie. Studiował retorykę, filozofię i teologię. Święcenia kapłańskie przyjął w Warszawie w 1758 roku.

Etapy kariery dot. edukacji

Pełnił liczne funkcje w edukacji zakonu jezuitów. Swoją karierę nauczycielską rozpoczął w Nieświeżu, ucząc w tamtejszym kolegium gramatyki, wymowy, poetyki i języka niemieckiego (około 1749). W 1755 roku przygotował spektakl teatru szkolnego. Był prefektem drukarni w Nieświeżu (1760-1764) oraz prefektem szkół w Mińsku (1770-1771) oraz w Połocku (do 1773). Bardzo blisko związał się z Radziwiłłami. Między innymi był profesorem języka francuskiego i niemieckiego w wojskowej akademii radziwiłłowskiej w Nieświeżu (w latach sześćdziesiątych XVIII wieku).

W 1773 roku jeździł do Petersburga w związku z planami carskimi co do dalszych losów zakonu, próbując nie dopuścić do wprowadzenia w życie breve papieskiego. W 1774 roku objeżdżał klasztory na Białorusi, informując jezuitów o aktualnej sytuacji zakonu. Po kasacie sekularyzował się. W 1774 roku prosił Karola Stanisława Radziwiłła „Panie Kochanku" o jakieś beneficjum. Magnat zaproponował mu pracę nauczyciela w związku, z czym Katenbring podjął się zawodu guwernera. Wyjechał wówczas do Niemiec jako nauczyciel (kolejny) Hieronima Wincentego Radziwiłła. Stanowisko opiekuna młodego Radziwiłła objął faktycznie w sierpniu 1775 roku. W czasie jego opieki Radziwiłł ożenił się w Niemczech. Towarzyszył swemu podopiecznemu w objeździe dworów niemieckich. W 1777 roku był z nim jeszcze w Wiedniu, gdzie uzyskali audiencję w cesarzowej Marii Teresy. W swoich listach informował o przebiegu edukacji swego podopiecznego. Dzięki bardzo dobrym kontaktom z Radziwiłłami po powrocie do kraju został proboszczem w Nieświeżu. Utrzymywał tam szkołę parafialną. Tworzył wiersze łacińskie, dramaty oraz homilie. Niektóre jego utwory wydano drukiem. W latach dziewięćdziesiątych XVIII wieku był kapelanem dworu Karola Stanisława Radziwiłła „Panie Kochanku".

Fakty z życia osobistego

Pochodził z Warmii, z rodziny mieszczańskiej.

Żył w XVIII-XIX wieku.

Bibliografia

Podmiotowa

1. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa, Archiwum Radziwiłłów, dz. V, sygn. 6535, Józef Katenbring, *Listy*.
2. G. Lühr, *Die Schüler des Braunsberger Gymnasiums von 1694 bis 1776, Monumenta Historiae Warmiensis, Bd 12* , Braniewo, 1934.

Przedmiotowa

1. Bibliografia literatury polskiej „Nowy Korbut". Oświecenie, t. 5, Warszawa, 1967.
2. *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995, oprac. L. Grzebień*, Kraków, 1996.
3. K. Stojek-Stawicka, *Duchowni katoliccy w roli prywatnych nauczycieli i wychowawców na dworze Radziwiłłów nieświeskich w XVIII wieku*, Rozprawy z Dziejów Oświaty, 45, 2006.
4. Z. Anusik, A. Stroynowski, *Radziwiłł Hieronim Wincenty*, Polski Słownik Biograficzny, t. 30, Wrocław, 1987.